

УДК 355.457.1

Олександр АНДРУШКО

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький*

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ДИВЕРСІЙНО- РОЗВІДУВАЛЬНИМ ГРУПАМ ПІДРОЗДІЛАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА КОРДОНІ ТА В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

У статті проведено аналіз протидії диверсійно-розвідувальним групам підрозділами ДПСУ в умовах новітніх підходів до охорони державного кордону.

Ключові слова: *оперативно-службова діяльність, диверсійно-розвідувальні групи, диверсійно-розвідувальна діяльність, державний кордон, бойові зіткнення, диверсії, антитерористична операція.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Досвід оперативно-службової та бойової діяльності на лінії розмежування в зоні проведення антитерористичної операції свідчить про те, що досі залишаються проблемним питання стосовно застосування прикордонних підрозділів щодо протидії диверсійно-розвідувальній діяльності на кордоні, планування й організація управління силами та засобами з реалізації функцій покладених на Державну прикордонну службу України.

Протягом 2014 року унаслідок різкого ускладнення соціально-політичної обстановки на ділянці південно-східного кордону, Україна опинилася перед загрозою порушення територіальної цілісності
© Андрушко О.

шляхом відмежування значної площі державної території, яка стала невідконтрольною. Події перейшли у збройний конфлікт із активним застосуванням різних форм і способів ведення збройної боротьби, одним із яких є диверсійно-розвідувальна діяльність, яка була здійснена країною-агресором. Диверсійно-розвідувальні дії противника за сучасних умов набувають якісно нового значення і за своєю роллю прирівнюються до інших основних способів ведення брудної війни.

Сьогодні відкрита агресія перестала бути єдиним засобом досягнення перемоги у війні, а безпосередньому застосуванню збройних сил передує тривалий етап невійськових дій. Тому методи війни зараз змістилися в бік застосування політичних і економічних санкцій, інформаційного впливу на населення, застосування диверсійної діяльності ще до початку відкритого збройного протистояння між сторонами конфлікту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Проблеми забезпечення прикордонної безпеки держави у своїх працях розглядали О. А. Олещенко, В. Ю. Панченко, Ю. Б. Івашков, В. М. Серватюк [1–4], також є роботи у яких здійснюється аналіз досвіду проти диверсійних дій військових формувань у війнах та збройних конфліктах [2] та інші. Аналіз цих робіт свідчить, що на сьогодні науково обґрунтованої моделі протидії диверсійній діяльності на кордоні прикордонними підрозділами не створено, і чіткого порядку дії прикордонних підрозділів при виконанні оперативно-службової діяльності щодо протидії ДРГ не запропоновано.

Ураховуючи це, дана проблематика потребує поглибленого вивчення, яка дозволить у свою чергу обґрунтувати рекомендації щодо підвищення ефективності протидії диверсійно-розвідувальній діяльності саме прикордонними підрозділами на державному кордоні та при виконанні завдань в зоні проведення антитерористичної операції на лінії розмежування.

Метою статті є проведення аналізу дій диверсійно-розвідувальних груп в зоні проведення антитерористичної операції і протидія їм прикордонними підрозділами на кордоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проводячи дослідження, розглянемо що собою представляє диверсійно-розвідувальна група, завдання, які стоять перед нею, та тактику дій в зоні проведення антитерористичної операції. Деякі джерела дають визначення, що диверсійно-розвідувальна група – це підрозділ спеціального призначення, що використовується для розвідки і диверсій у тилу противника у воєнний і передвоєнний час з метою дезорганізації тилових установ, знищення або тимчасового виведення з ладу найважливіших промислових підприємств, військових об'єктів, транспорту, зв'язку, а також збору інформації про противника. Відноситься до невеликих підрозділів[5]. Перед диверсійно-розвідувальними групами противника, які діють в нашому тилу, можуть бути визначені найрізноманітніші завдання, основними з яких є:

- знищення важливих державних об'єктів і матеріальних ресурсів;
- фізичне знищення політичних діячів, керівного апарату військово-цивільних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, посадових осіб військового керівництва тощо;

- створення великих зон затоплення (зараження) шляхом підриву великих гідротехнічних споруд (місць накопичення промислових хімікатів);

- виведення з ладу або порушення роботи комунікацій, ліній зв'язку, електропередач та інших систем;

 - дезорганізація роботи органів влади й управління;

 - деморалізація населення й особового складу військ;

- захоплення зразків озброєння, техніки, документів, важливих посадових осіб і виведення їх на неконтрольовану територію;

- забезпечення командування противника розвідданими про пересування, дислокацію, озброєння і кількість військ противника, його військово-економічний потенціал, промислові об'єкти військового значення, транспортні комунікації і комунікації зв'язку;

- розвідувальна інформація воєнного, економічного і політичного характеру;

 - відволікання на себе військових сил і засобів;

забезпечення висадки і надання підтримки повітряним та морським десантам;

організація втеч військовополонених з таборів;

безпосередня підтримка диверсійних і “сепаратистських сил”;

організація мітингів, антидержавних акцій, ведення пропаганди серед населення;

нанесення диверсійних ударів по кораблях і суднах у пунктах їх базування, а також по важливих берегових, портових об’єктах;

ведення розвідки в базах, портах, у прибережній і береговій смугах;

наведення ракет, літаків і кораблів на цілі;

розвідка системи протидесантної оборони і знищення протидесантних загороджень у воді й на березі.

Диверсійно-розвідувальна група, як правило, є штатним підрозділом спеціального призначення збройного формування. Бійці, що входять до складу диверсійно-розвідувальної групи, проходять спеціальне навчання з мінно-підривної, вогневої, фізичної, психологічної, парашутно-десантної, підводної, альпіністської підготовки, здатні діяти автономно на території противника тривалий час.

Під час виконання поставленого завдання ДРГ діє приховано, здатна в гранично стислі терміни долати великі відстані. Невелика, як правило, чисельність групи підвищує її прихованість, маневреність і мобільність, що ускладнює заходи по її пошуку та ліквідації.

Відповідно до функцій і завдань [6], які покладаються на Державну прикордонну службу, при здійсненні оперативно-службової діяльності на державному кордоні здійснюються розвідувальні, контррозвідувальні, оперативно-розшукові, режимні заходи та інші дії, спрямовані на виявлення і знешкодження диверсійних груп саме на кордоні, не даючи можливості їм проникнути в тил діючих угруповань збройних сил.

Ураховуючи сьогоденний бойовий досвід, отриманий на східному кордоні, хочу зазначити, що сьогодні тактика заходу диверсійних груп для здійснення диверсій кардинально змінена і вона в цілому залежить від визначеного завдання кураторами незаконних збройних формувань.

У свою чергу можна розподілити два шляхи заходу диверсійно-розвідувальних груп для здійснення диверсій – це легальний і нелегальний (рис. 1) До легальних шляхів слід віднести:

пункти пропуску через державний кордон (автомобільний, залізничний, повітряний, річковий та інші) з використанням дійсних паспортних документів для перетину державного кордону;

контрольні пункти в'їзду-виїзду на лінії розмежування з Донецькою і Луганською областями та АР Крим, які тимчасово окуповані і не підконтрольні державі, з використанням дійсних паспортних документів місцевих жителів вказаних територій, а також за піддробленими документами з серією цих регіонів так, як на момент початку бойових дій залишилися чисті бланки документів і вони були захоплені НЗФ з метою легалізації своєї агентури.

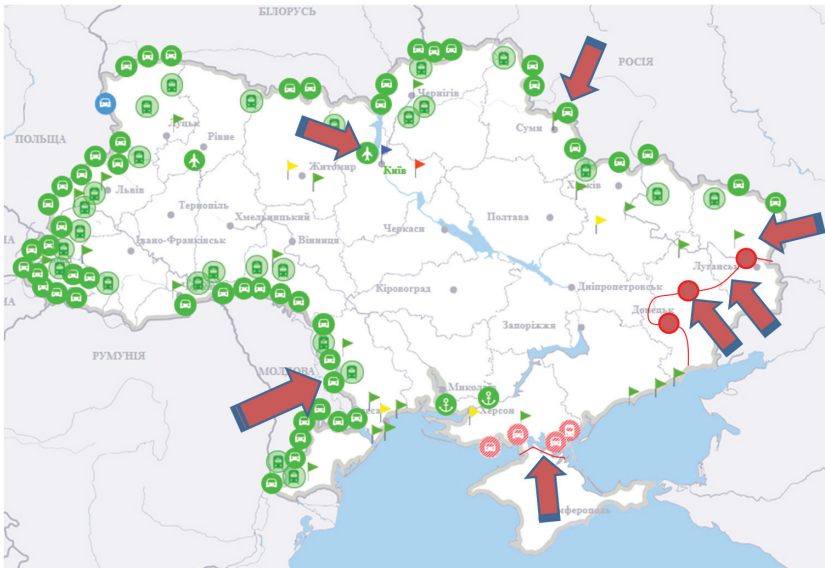

Рис. 1. Шляхи заходу ДРГ на територію України

Використовуючи легальні канали в'їзду, слід врахувати те, що ДРГ буде поділена і захід буде здійснено у різних пунктах пропуску без порушень з дотриманням процедур прикордонного контролю, щоб не

привернути до себе зайвої уваги. І буде зібрана у визначеному районі. Ураховуючи це, можна визначити, що дана ДРГ буде використовуватися для диверсій у глибокому тилу наших збройних сил. Таку групу практично неможливо виявити на стадії перетину кордону. Хоча на сьогодні розробляються певні профілі ризику і для цієї категорії.

До нелегальних шляхів заходу ДРГ слід віднести:

по-перше, захід ДРГ з невідконтрольної території через лінію розмежування;

по-друге, захід ДРГ з боку Російської федерації поза пунктами пропуску з незаконним перетином лінії державного кордону по завчасно підготовлених коридорах.

На сьогодні відбулися великі зміни в тактиці дій ДРГ, якщо раніше вони діяли самостійно, то зараз, як на кордоні, так і на лінії зіткнення, вони діють під прикриттям регулярних військових РФ, ураховуючи навіть авіацію.

Так, у 2014 році на ділянці кордону з Російською Федерацією прикордонним нарядом від відділу прикордонної служби “Красна Талівка” за допомогою тепловізійного комплексу було виявлено рух з боку державного кордону України (на відстані 3 км від лінії ДК) на напрямку н. п. Красновка (РФ) – н. п. Талове (Україна) трьох озброєних та екіпірованих (з рюкзаками) осіб, диверсійно-розвідувальну групу. З метою припинення збройної провокації п/н було відкрито вогонь по озброєних особах на ураження. Наступного дня на цьому ж напрямку був обстріляний прикордонний наряд “секрет” диверсійно-розвідувальною групою РФ. Не зважаючи на значну перевагу в кількості і озброєнні, прикордонний наряд вступив у бойове зіткнення з диверсійною групою. До прибуття підкріплення від сусідніх підрозділів, зазнавши втрат, прикордонному наряду вдалося зупинити просування ДРГ, а з прибуттям підкріплення нанести противнику нищівних ударів і змусити їх відступати на територію РФ.

У цей день вперше з боку Росії було застосовано три БТР-82А, збройних сил РФ, які порушили державний кордон України і заїхали на 500 метрів в глиб нашої території і вели вогонь по резервах, які прибували, а два бойових гелікоптери Мі-24 здійснювали корегування

стрільби БТР, таким чином прикриваючи відступ диверсійно-розвідувальної групи.

16 травня 2015 року на відстані 200 м від лінії державного кордону в районі н. п. Герасимівка прикордонного наряду було виявлено снайпера та групу тактичної підтримки зі спецназу ГРУ ГШ ЗС РФ в маскувальних костюмах типу “Леший” відбулося бойове зіткнення. Російські спецпризначенці застосували ручні гранати та здійснили обстріл особового складу прикордонного наряду зі стрілецької зброї.

Цього ж дня об 14 годині 20 хвилин, на лінії розмежування в районі н. п. Щастя, сили АТО вступили у бойове зіткнення з розвідувально-диверсійною групою 3-ї бригади спецназу ГРУ ГШ ЗС РФ (до 15 осіб), під час якого одного офіцера ГРУ ліквідовано, другого офіцера ГРУ взято у полон, вилучено спеціальну снайперську гвинтівку “Гвинторіз” і третього офіцера ГРУ поранено. Для недопущення евакуації силами АТО полонених російська військова розвідка відкрила вогонь з мінометів та гранатометів на ураження, у тому числі по своїх позиціях, у результаті чого вбито командира відділення другої роти незаконних збройних формувань.

Ураховуючи ці факти, можна довести, що диверсійно-розвідувальні групи у більшості випадків використовують канали нелегального заходу, через лінію державного кордону й уявну розмежувальну лінію, у райони бойових дій в зоні АТО для диверсій. Місця активності однієї диверсійної групи[7], яка була ліквідована силами АТО, відображено на рисунку 2.

Тактика дій диверсійно-розвідувальних груп ґрунтується на принципах, характерних для бойовиків незаконних збройних формувань[4], а це є: ретельний добір та визначення об'єктів для скоєння своїх протиправних дій; ретельна розвідка перед діями своїх загонів; тісний зв'язок з місцевим населенням; прихованість та раптовість дій; дії невеликими групами; знання та вдале використання місцевості для облаштування засідок у тактично вигідних місцях; активне використання умов обмеженої видимості, особливо вночі; захоплення заручників; психологічний тиск на мирне місцеве населення й особовий склад військових формувань і правоохоронних органів.

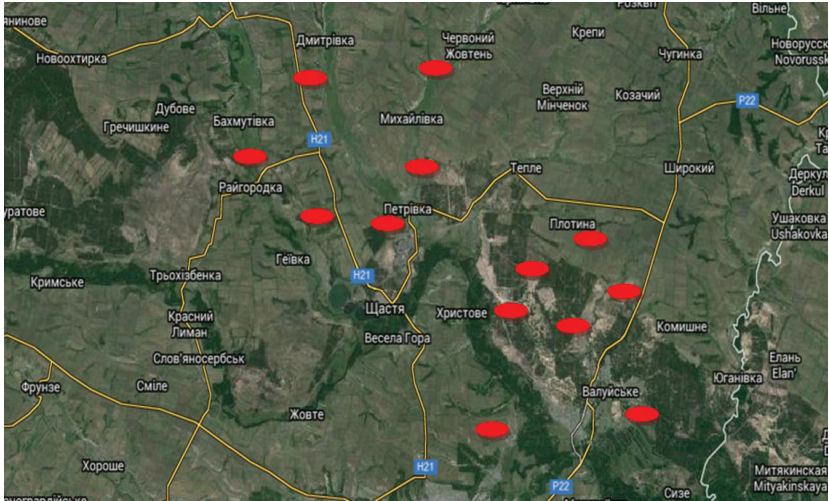

Рис. 2. Місця розвідувально-диверсійної активності ДРГ в тилу підрозділів ЗСУ в зоні антитерористичної операції на ділянці Луганського прикордонного загону у 2014–2015 роках

Висновок. У статті проведено аналіз тактики дій диверсійно-розвідувальних груп незаконних збройних формувань на кордоні та лінії розмежування і протидія їм прикордонними підрозділами охорони кордону. Уперше проаналізовано шляхи заходу диверсійно-розвідувальних груп для здійснення диверсій та розподілено їх на легальні та нелегальні канали. Подана характеристика діяльності диверсійно-розвідувальних груп на цих напрямках.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. З урахуванням бойового досвіду, що був отриманий під час дій у зоні проведення антитерористичної операції України, актуальним питанням, що потребує подальшого дослідження, на мій погляд, є розроблення обґрунтованої моделі протидії підрозділів Державної прикордонної служби України на лінії державного кордону (лінії розмежування) у зоні проведення антитерористичної операції диверсійно-розвідувальним групам незаконних збройних формувань.

Список використаної літератури

1. Олещенко О. А., Дробаха Г. А., Луговський І. С., Споришев К. О. Зміст роботи з планування спеціальної операції у бригаді (полку) оперативного призначення Національної гвардії України/ issn 2078-7480. – Честь і закон № 4 (55)/2015
2. Панченко В. Ю., Радченко І. О. Аналіз досвіду проти диверсійних дій військових формувань у війнах та збройних конфліктах // Збірник наукових праць харківського університету повітряних сил. – 2016, випуск 1(46)
3. Івашков Ю. Б. Аналіз досвіду діяльності органів та підрозділів державної прикордонної служби України під час проведення антитерористичної операції на сході України / Ю. Б. Івашков, О. П. Глуздань // Збірник наукових праць № 4(70). – 2016 – 41с.
4. Серватюк В. М. Структура незаконних збройних формувань та особливості їхньої тактики дій на південному сході України / В. М. Серватюк, М. М. Поліщук // Збірник наукових праць № 1(63). – 2015 – 131 с.
5. Диверсійно-розвідувальна діяльність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
6. Закон України “Про Державну прикордонну службу України”
7. 3 квітня 2003 р. / Верховна Рада України; Закон від 03.04.2003 № 661-IV (Редакція станом на 30.03.2017).
8. СБУ оприлюднила карту дій диверсійної групи полоненого Єрофеева. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.depo.ua/ukr/life/sbu-opriplyudnila-kartu-diy-diversiyanoi-grupi-polonenoego-21052015115600>

Рецензент – доктор технічних наук, професор Андрушук О. С.

Андрушко А. Проблемы противодействия диверсионно-разведывательным группам подразделениями Государственной пограничной службы Украины на границе и в зоне проведения антитеррористической операции

В статье проведен анализ противодействия диверсионно-разведывательным группам подразделениями ГПСУ в условиях новых подходов к охране государственной границы.

Ключевые слова: оперативно-служебная деятельность, диверсионно-разведывательные группы, диверсионно-разведывательная дея-

тельность, государственную границу, боевые столкновения, диверсии, антитеррористическая операция.

Andrushko O. The problems of counteraction to subversive reconnaissance groups by the units of the State Border Guard Service of Ukraine on the border and in the area of anti-terrorist operation

In the article there was analyzed the counteraction to subversive reconnaissance groups by the units of the SBGSU under conditions of the newest approaches to the state border protection.

In the article there were analyzed the techniques of subversive reconnaissance groups of illegal armed formations on the border and demarcation line and the counteraction to them by the border guard units.

There were newly analyzed the ways of subversive reconnaissance groups approach for conducting the diversions and divided them into legal and illegal channels. There were given the characteristics of the subversive reconnaissance groups activity in these areas.

Keywords: *operational and service activity, subversive reconnaissance groups, subversive reconnaissance activity, state border, combat clashes, diversions, anti-terrorist operation.*